

CIJENA lista: U pretplati za četvrt god. K 48.—, za polugodište K 94.—, tromjesečno K 13.—, mjesечно K 4.—, u maloprodaji 16 fl. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

Godina IV.

Trogodišnjica izloženja.

Sjutrašnjim danom navršuju se tri potpune godine opstanka i izloženja „Hrvatskog Lista“, koji je veoma skromnim svojim prvim brojem ugledao svijetlo dne 1. srpnja 1915.

Baš u ono vrijeme (25. svibnja 1915.) prestala je izlaziti, nakon 45 godina opstanka, „Naša Sloga“, jedini hrvatski list u Istri. U vrijeme, kad nam je list bio najpotrebitiji, a osobito list, koji je nosio sa sobom lijepe uspomene iz prvih dana našeg rada oko preporoda, umuknuo je taj list, kako reče, do boljih vremena. A budući da od onda nismo vidjeli boljih vremena, već, kako osjećamo, biva danomice sve to gore, nije ni „Naša Sloga“ ni pokušala da se opet probudi u život.

Mjesec dana iza obustave „Naše Sloge“ osvanuo je naš listić. Skroman i opsegom i oblikom i sadržajem bijaše sika vremena, u kojem je izlazio. Tamna, oblačna vremena, tmurno, pusto, tuđe i nerazumljivo pisanje lista.

A onda je izlazio bez pristaša, bez prijatelja, bez pretplatnika i bez čitatelja, bez moralne i bez materijalne potpore, susrećući na jednoj strani nerazumijevanje naroda i nepovjerenje inteligencije a na drugoj strani neklonost onih, koji su prou svemu što je naše, pa bila to škola, list, samostalno poduzeće itd. Izlazio je sa 300—400 čitatelja, iz dana u dan čekajući svoju smrt, ostavljen posve na teret vlasniku i izdavaču, kojemu se s jedne strane spottavao preveliki oportunizam (sa strane naše inteligencije) a s druge strane preveliki radikalizam (sa strane viših), dakle svakako i s jedne i s druge strane nepovjerenje.

List je izlazio samo za to da izlazi. Nekakvi veći nacrti bijahu u ono doba, kao što i sada — nemogući. List se slao bjeguncima i vojnicima po bolnicama, slao se prijateljima, narodnim ljudima na ožjed i budava, samo da se naklada raspaču. I svaki mjesec je za list donosao nove terete, materijalna je strana lista bila sve nepovoljnija, da ne kažemo obajna, i mi smo sa sigurnošću očekivali, da će list propasti, jer nema prijatelja, ni podupratelja, ni suradnika po Istri, ni čitatelja. Znal smo, da je hrvatski dnevnik za Istru, u kakvom se stanju danas nalazi, mnogo, da Istra ne može mu dati dovoljni broj onih, koji bi ga čitali i plaćali, da je za istarskog seljaka i radnika i preskup i premalo zabavan, a previše suh i ukočen.

A danas, nakon tri godine izloženja, kad promotrimo s kakvim se poteškoćama morao list, kao vlasništvo privatnog poduzeća, boriti se prema gore i prema dolje, napunjuju nam se grudi zadovoljstvom i ponosom, da smo barem djelomično izvršili svoju dužnost: i ako nam nije pošlo za rukom da nam list krasno uspijeva, a ono barem da napreduje i da se njegovo stanje iz dana u dan malo pomalo poboljšava.

Kad je započelo parlamentarno doba i naš se list pomladio. Počeo je da se kreće strujom, kojom se kao narodno glasilo mora kretati, a iz njega počeli se redati prosvjedi proti nepravdama, što ih mora da naš narod u ove četiri godine rata, snaša. Postasmo usta, na koja su progovaraše patnje izmučenog i teško iskorišćenog našeg naroda. List si je počeo otvarati put, sticati prijatelje, no, kao što drukčije nije ni moguće, i neprijatelje. Stara je riječ da se na dvije stolice ne može sjediti: i da se bogu i vragu ne može u isto vrijeme služiti. I čim smo se mi posjeli na stolicu naroda i postali govornikom narodnih osjećaja, odmakla se ona druga stolica puna akta i paragrafa daleko od nas, u nakani, da čim prije pripravi na nas juriš, da list uništi, a s listom i njegovog izdavatelja.

List sjedi danas na stolici, koju mu je postavio narod, a nadamo, da će i sjediti na njoj, pa prebaci li ga sa te stolice ona druga stolica s aktima i paragrafima, ne će njegov pad biti vječan, jer onaj, što si narod sazida, ostaje trajno, ostaje unatoč svojoj nenavisti, koju susreće u onih, kojima je naš narod samo raja, samo plijen, samo sredstvo, koje hoće čim više nečovječije iskoristiti.

Takav je položaj lista danas nakon tri godine izloženja. O praktičkim uspjesima ne ćemo govoriti. Svijesni smo si danas, da je njima učinila još ništa, ili jako malo od onoga, što je njima zadaća lista, da izvrši. No svijesni smo si također da smo pokušali da nešto učinimo, a jesmo li ma i malo samo dobra učinili, ma i čitavo samo doprinijeli u korist naroda i tužne Istre, veseli nas to tim više, pošto smo pri radu imali svezane ruke, i jer smo pri svakom našem koraku susrećali samo nepovjerenje, zaprijeke pregrade.

Bogzna, što čeka još naš narod i kao cjelinu i kao pojedince. Mi smo ovdje pripravnici i čekamo, nek dodje, što hoće, dobro ili zlo. Bude li naš list naknut s puta, ostavićemo uspomenu na jednu istinu: Mnogo htjeli, malo izvršili!

Bio li je naš rad trenutačno oportunistički, trenutačno preradikalisan, trenutačno makar i vjetrogonjast, bio je ipak rad!

To ćemo ostviti kao ostavštinu mladima i vrednijima!

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 29. (D. u.) Službeno se javlja: Kod Zensona i Noventa di Plave kušala su neprijateljska izvidnička odijeljenja da prekorače rijeku. Inače svuda topnički bojevi. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 29. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestonosljednika Rupprechta: Sjeverno od Lyse slijedili su žestokoj paljbi pješački napadaj. Engleza. Trokratni su se juriši protiv Merrya skrčili uz teške gubitke. U središtu bojišta provale je neprijatelj u Vieux-Berquin. Protunavala prilučna zaustavila ga tamo te ga bacila preko zapadnog ruba mjesta. Sjeverno od Mervilleraa skrčile su se neprijateljske navale u našoj paljbi. Na ostaloj se fronti popustila noćna topnička djelatnost u jutarnjim satovima. Jugozapadno od Bullecourta suzbili smo jače nasrtaje više izvidničkih odijeljenja neprijatelja. — Vojna skupina njemačkog prijestonosljednika: Južno od Alane navale je Francuz iz žestoke topničke pripreme. Kod Amblemenya bio je suzbijen iz tvrdokornih bojeva. Preko Curya stekao si je ozemlja. Protunavak bacio ga natrag na uzvisine na obim stranama mjesta. Pokušali neprijatelja, da pomoću oklopljenih automobila uznapreduje u svojim navalama: Izjavili su se. U šumi Villers-Curya udarili smo za uzmičućim neprijateljem do njegovih izlaznih položaja te smo dopremili zarobljenika. — U zraku prebpio je neprijatelj teški poraz. Oborili smo 19 neprijateljskih lietala. Poručnik je Udet polučio svoju 35., poručnik Loewenhardt svoju 30. zračnu pobjedu. — Jugozapadno od Reimsa zarobljeni smo kod malog poduzeća 20 Talijanaca. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 26. lipnja popodne: Prije podne pomaknuli su Francuzi sjeverozapadno od Montdidiera svoje linije u šumi Senecat unaprijed na svoju 36. momaka. Između Marne i Oursqa pribavilo je lokalno poduzeće južno Damiersa Francuzima 22 zarobljenika. Na ostaloj se fronti noć prošla mirno.

Engleski izvještaj od 28. lipnja na večer: Jutros rano izvele su engleske čete uspješnu manju akciju na frontu od tri milje i po, istočno od šume Nieppe. Naše su linije bile na ovoj fronti pomaknute unaprijed gotovo za jednu milju. Zaroblili smo 300 momaka i zaplijenili 22 strojne puške. Sve smo ciljeve postigli uključivo sela Le Pinetter, Verterue i Lazebeque. Pošto je neprijatelj bio preneražen, su naši gubici neznatni. Istodobno su navalle australske čete te osvojile nekoje neprijateljske postojanke zapadno od Merrisa. Dopremile su 43 zarobljenika i 6 strojnih pušaka. Na ostaloj se fronti položaj nepromijenjen.

Talijanski izvještaj od 28. lipnja: Na čitavoj fronti umjerene akcije topništva. Djelatnost izvidničkih odijeljenja zaključila se sa živahnim bojnim epizodama na Monte Cornu i južno od Sasso rosso. Na asijskoj visoravni prevalilo je englesko odijeljenje u neprijateljske opkope, zadalo neprijatelju gubitke te zarobilo nekoliko momaka. Naši su lietali izveli živahna bombardovanja.

Naši gubici na talijanskoj fronti. Službeno se saopćuje iz Beča, danom 28. lipnja: K izjavama, izrečenim od ugarskog ministarskog predsjednika u ugarskoj zastupničkoj kući o broju gubitaka prigodom najnovije ofenzive proti Italiji, saopćuje se c. kr. dopisnom uredu sa mjerodavne strane: 1. Broj 100.000 osniva se na pogrešnom sadržaju u žurbi poslano depeše. Ugarskoj vladi bilo je od vojnog zapovjedništva saopćeno, da su gubici manji nego li bijahu u 10. i 11. sočkoj bici, a ovi su iznosili od 80.000 do 100.000 momaka. Bilo kakvih točnih podataka o gubitku, o kojem je govor, uopće nema. 2. Broj gubitaka, koji se uspoređuje s 10. i 11. sočkom bitkom ne odnosi se samo na frontu na Plavi, a još manje na samo 70. pukovnijah, navedenih od ministra-predsjednika, već na cijelu frontu od Stiflersjocha do Jadrana. Gubici su to od 15. do 20. lipnja, dakle od 6 dana boja. 3. U općim brojevima gubitaka sadržan je uvijek također odlazak bolesnika, kao što je to danas gospodin mi-

starski predsjednik i naglasio. Taj iznosi već prema vremenu na jugozapadnoj fronti 2000 do 4000 dnevno. Gubici prema tome ne previšuju ni na koji način normalni broj te pružaju javnosti jamstvo, da je vojno vodstvo sve uradilo, da se broj žrtava ograniči.

* Rat na moru. Wolffov ured javlja: Jučer je jedno naših pomorskih lovačkih jata na flandrijskoj obali napalo na jaku skupinu bombometnih lietala, zaštićenu od monoplana. Tečajem boja uspješno je našem jatu, sastojecem se od samo četiri lietala, da obori 4 od 20 neprijateljskih aeroplana, koji su se svi upustili u boj. — Jučer na večer upleli su se dijelovi naših torpednih bojnih sila u Flandriji, nalazećih se na patroljskom poduzeću, u boj sa engleskim razaračima pod vodstvom vodnog broda za razarače. Iza od prilike polusatnog boja povukli su se neprijateljski razarači. Naše su se torpedovke povratile neoštećene. — U zapornom području Sredozemskog mora potopili smo 21.000 bruto registarskih tona neprijateljskog trgovačkog ladjev-nog prostora.

* Zračna navala na Pariz. Agence Havas javlja od 28. lipnja: Kod sinočnje je zračne navale bilo usmrćeno 11 osoba, a ranjeno 14.

* Nova akcija za mir? „Reichpost“ donosi: Dvorski savjetnik Lammasch i ugarski biskup Frank-nol obratili se na generalnog tajnika interparlamentarnog saveza u Kristijaniji s molbom, neka sazove delegate tog saveza na međunarodnu konferenciju, jer da je postalo očevidno, da nije moguće dovršiti rata oružjem.

* Jedinstvena prehrana Austro-Ugarake i Njemačke. Iz Beča javljaju: Knez Fürstenberg i ugarski ministar za prehranu princ Windischgrätz boravili u Berlinu i u njemačkom glavnom stanu, gdje se vrše pregovori, kako bi Njemačka pomogla austro-ugarskoj armadi živžem. Oredit će se također jedinstvena količina za živž u obim državama.

* Profesor Masaryk kod Wilsona. „Frankfurter Zeitung“ javlja od 26. l. m. j., da je Wilson primio vodju Čeho-Slovaka, profesora Masaryka.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Javljaju iz Petrograda od 21. lipnja: Proglašenje nezavisnosti Sibirije pripravljalo se već čitave mjesece. Čeho-Slovaci su samo pospješili potijek događaja. U sibirskom parlamentu imadu umjereni elementi premoć. Na čelu sadašnje vlade stoji revolucionarni socijalist Derber, inženir Dustinov, dalje Kolobov, Jermakov i član četvrti Dume Vistrotin.

„Frankfurter Zeitung“ javlja iz Moskve od 25. l. m. j.: Polag vijesti štampe prodrie su češko-slovačke čete u Jekaterinoslav. U gradu su se razvili teški bojevi.

U proglasu sovjeta pučkih povjerenika u Moskvi veli se: Nemoguće je dopustiti, da vlast sovjeta kapitulira pred glad. Iz kotara Caricina, Dona i Kubana bit će idućih dana dopremjene goleme količine živžea u moskovski kotar i dalje na sjever. Živž, koji je na putu, stić će svakako na određena mjesta. Da se provede taj nacrt i da se jedamput za uvijek učini kraj kaotičkim i buntovničkim nastojanjima reakcionarnog građanstva, lača se narod slijedećih mjera: Djelomična mobilizacija u predjelima Volge, Urala i Sibirije protiv buna u susjednim pokrajinama. Svi mjesni sovjeti vode strogu kontrolu nad građanstvom i moraju bez milosrdja potlačiti svaku urotu. Bivši časnici, koji su pošteno radili oko uspostave armije sovjeta, uživaju zaštitu sovjeta i ne budu kažnjeni. Časnici urotnici, sukriveci Skoropadskoga, Krasnova i sibirskog pukovnika Ivanova bit će bez milosti smaknuti.

Po engleskim vijestima predstoje u Rusiji događaji od najvećega značenja. Iz Amerike se javlja, da predstoji pad Lenjinov i da je njegov život ugrožen. Protivnici boljševika ustrojili su posebni odbor. Javili smo već, da je veliki knez Mihajlo Ateksandrovič pobjegao iz Perma. Onamo je došao odio navodnih crvenih gardista sa krivotvorenim zapovjedju sovjeta, da se veliki knez ima automobilom otpremiti u Moskvu. Medjutim je on otišao u Omsk i ondje, na čelu proturevolucije, izdao manifest na ruski narod, u kojemu ostaje kod svoje abdikacije i prepušta konstituenti odluku o vladavini. Proturevolucija protiv boljševika širi se sve više, a boljševici izdaju protiv nje različite mjere i naoružavaju svoje pristaje. U Karvinu su se bivši ruski vanjski ministar Miljukov i bivši ratni ministar Gučkov stavili na čelo protuboljševičkoga pokreta.

Berlinska „Nationalzeitung“ javlja, da je bivši car Nikolaj umoren u Jekaterinburgu i veli: Kad su se češko-slovačke čete približile Jekaterinburgu nastalo je u gradu silno uzbuđenje. Govorilo se, da su Čeho-Slovaci došli da oslobode bivšega cara Nikolaja, a nato je prodro u carevu sobu jedan crveni gardist i usmrtio cara hitcem iz revolvera.

Iz slavenskog svijeta.

„Budi ili tigar ili lav, samo nemoj biti pas“. — Havliček.

Natpis na grobu.

„Tu počiva vanredni advokat, koj ne htjede braniti nepravdu, i mrzjase pogreške u puku. — Umro je od glada“. — Havliček u progonstvu u Brixenu 1853.

Jugoslavenska omladina u Innsbrucku. „Zagr. koresp.“ javljaju iz Innsbrucka: Hrvati, Srbi i Slovenci, studenti univerze u Innsbrucku, održaše 23. o. mj. sastanak, nakon čega se povela debata o momentanom političkom stanju u nas. Jednodušno je prihvaćena rezolucija, koja sadrži u glavnom tri točke: 1. koncentracija rada i naša potpora onima, koji idu za koncentracijom; 2. što veći saobraćaj akademske omladine sa širim slojevima u svrhu upoznavanja mase, i 3. uzajamni i jednoviti rad svih Hrvata, Slovenaca i Srba studenata bilo kojeg univerziteta. — Tokom sastanka je opetovano puta naglašena potreba, da „živimo u doba i za doba, u koje valja računati i sa jedinicama. (Op. ur. „Z. K.“: U Innsbrucku ima oko 70 Hrvata, Srba i Slovenaca, od kojih su malone svi medicinari.)

Iz češke žurnalistike. „Slovenski Narod“ donosi pismo iz Praga, u kome nalazimo ove interesantne podatke: Do 1917. god. izlazilo je šest do sedam dnevnika u Pragu, a u Moravskoj isto toliko, te po zemlji nekolicina tjednika. Ali sve je to bilo žurnalistički siromašno. Narod nije htio čitati listove, jer je u njima nalazio političke uvodnike, koje je policija pisala, sramotne članke, glupe, besmiselne riječi i članak kojega oportuniste, koji je pisao protiv narodu. Cim se čulo, da će se sastati parlamenat, nastao je preokret. Policija je promijenila svoju taktiku, politički članci su obustavljeni, ali zato nastale su šikane sa strane cenzure, nepodopštine s papirirom i mnoge druge neprilike. Malo po malo češki dnevnički postavili su se odlučno u službu narodne misli. Brzo su nastali novi listovi, tako da sada ne samo u Pragu nego i svim većim mjestima pokrajine izlaze dobri listovi i imamo znatnu novinarsku organizaciju. U tjednicima pišu odlični novinari iz Praga. Agrarna stranka ima velik centralizirani novinski aparat sa „Venkovom“ na čelu; ona izdaje večernji list „Večernik“, koji se šalje u provinciju sa datumom idućega dana, kao „Lidovy Djenik“. Taj je list dosegao u kratkom vremenu nakladu od 300.000 komada, a postigao bi još mnogo veću, kad bi imao dovoljno papira. Socijalno-demokratska stranka imade također dobro organizovane novine i novinare. Jedino narodni socijalisti još nijesu potpuno organizovani, jer je vlada persekucijama i progonstvom sasvim uništila ovu stranku. Najrašireniji češki list je staro-češka konzervativna „Narodna Politika“, u kojoj nema više ništa staro-češkoga. Za vrijeme cijeloga rata ovaj je list stajao vjerno uz narod, donosio je dobre i objektivne članke i vijesti. Klerikalni listovi nijesu bili proganjani i mnogo puta je njihovo pisanje bilo sramotno za nas. Sada, na primjer, pita se klerikalni „Ceh“: kako to, da češki klerikalci nijesu nagradjeni za njihovu vjernu lojalnost? Ovakve listove nitko ne kupuje, oni su pisani samo za urede, da se dokaže, kako dobri „patrioti“ čitaju ovaj list. Ovi se listovi stavljaju u jedan red sa organima dra. Baštyrže, češkoga Šusteršiča, koji izdaje „Hlas Naroda“ uz potporu vlade i plemstva. Taj list uopće nema nezavisnih pretplatnika. Osamljeni glasovi „Hlasa Naroda“ sa 200 do 300 pretplatnika (uredi, kavane i plemići) i „Ceha“ (600 popova, koji ne smiju primati druge listove) ne znače ništa prema silnoj nakladi „Venkova“ od 80.000 komada, 300.000 komada „Narodne Politike“, 50.000 „Narodnih Listy“, 60.000 komada „Lidovih Novina“ i 30.000 komada Habermanove „Nove Dobe“. List „Union“, koji izdaje posebni konzorcij u češkom duhu a na njemačkom jeziku, uzdržaje se samo pomoću potpora čeških. Nitko ga ne čita (!) i izlazi potpuno uzaludno. (Ovo nije tačno, jer se „Union“ kod nas veoma rado čita, pošto češke listove ne dobivamo. Ured.) Vlada izdaje dnevnik „Praške Noviny“, koji čitaju samo policajci i sluge praškoga namjesnika. Ostalih čitaoca nema. Niveau češke žurnalistike za vrijeme rata mnogo je veći i uzvišeniji, nego prije rata. Jednako je doživjela ogromni razvitak publicistička literatura te revljalna i umjetnička.

Iz Hrvatske. U Zagrebu se zbivaju važni događaji. Ozbiljan čitač mogao bi se i nasmijati, budući je poznata stvar da se u Zagrebu zbiva veoma rijetko kakav važan događaj. U Zagrebu se

više, govori, polemizira, no sve je obično samo igra riječi. Hrvatski sabor to je karikatura sabora, hrvatski političari — čast časnim iznimkama — karikatura političara. I tako smo navikli da očekujemo odanle samo obične prepirke, amo tamo po koju svinjsku aferu (pa makar bila ta svinjska afera afera književnika s intendantom kazališta ili hrvatskih novinara prigodom dobave papira). No sada, kao da se preslo na djelo, ne doduše pozitivno, već negativno, kaošto je to u Hrvatskoj već davni običaj. Kako javljamo u posebnoj vijesti, preštampanoj iz „Obzora“, nekolicina je članova koalicijske s dr. Lukinićem na čelu i uz pomoć redarstva silom preuzelo uredništvo i upravu „Hrvatske Riječi“ u svoje ruke. Uredništvo će voditi sada zastupnik Vilder. List da imade dva milijuna kruna na raspolaganje, izlazit će dva puta dnevno i progovarat oportunističku politiku koalicijske. Uplivni i uvaženi članovi koalicijske dr. Lorković i dr. Surmin podaše izjavu, u kojoj vele, da je koalicija izigrala i izigraava narodnu koncentraciju istupajući sada već otvoreno protiv ideje narodnog jedinstva Jugoslavena. „Hrvatska Riječ“, koja će izlaziti u povećanom obliku, imat će za zadaću da povuče za sobom mađžaronskom stazom sve dosadašnje pristaje koalicijske. Do sad se općenito držalo, da hrvatsko-srpska koalicija ne samo najveća, nego i najposobnija stranka u Hrvatskoj. Držalo se, da je i ona poput svih nas za naše narodno jedinstvo, te da se od ostalih hrvatskih stranaka, koje stoje na stanovištu narodnog jedinstva razlikuje samo u taktici. No sad kao da jasno pokazuje svoje pravo lice, koje se drži Pešte bez obzira na narodne potrebe i narodne težnje. „Hrvatska Riječ“ trpa sada frankovce u istu kategoriju sa starčevićancima i seljačkom strankom. — U hrvatskom saboru predao je Starčevićanac Pavličić ovaj prešni predlog: Potpisani narodni zastupnici predlažu, da sabor stvori ovaj zaključak: I. Državni sabor kraljevine Hrvatske kao tisućljetni predstavnik kraljevstva hrvatskoga prosvjeduje protiv toga, da ugarska vlada u Budimpešti, austrijska vlada u Beču i njihov zajednički ministar u Berlinu riješavaju hrvatsko, dotično južnoslavensko pitanje bez pitanja i bez privole najpoznatijega faktora u toj stvari nalme sabor kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije. II. Narodni zastupnici na hrvatskom državnom saboru kao sinovi jednoga jedinstvenoga naroda Slovenaca, Hrvata i Srba zahtijevaju, da se hrvatsko, dotično južnoslavensko pitanje riješi na temelju prava narodnoga samoodredjenja u onom smislu, kako to danas izjavljuju i priznaju sve velike i male, slobodne i demokratske države i narodi čitavoga svijeta. — Prešnost je predloga vladina većina odbila.

Istup dr. Lorkovića i dr. Surmina iz koalicije. „Obzor“ javlja: Kako saznajemo, ova dva zastupnika istupili će iz hrvatske samostalne stranke, a time iz koalicije. S druge se pak strane tvrdi, da će egzekutivni odbor koalicije oba ova zastupnika isključiti iz svoje sredine. Ne vjerujemo ni u jednu ni u drugu verziju, jer dr. Lorković i dr. Surmin nemaju nikakova razloga, da istupe iz koalicije sve dotle, dok se ne pokaže, da li većina hrvatske samostalne stranke odobrava policijni postupak dra. Lukinića i drugova ili će ga desavuirati. Prema raspoloženju među zagrebačkim članovima hrvatske samostalne stranke bezuvjetno se nasilni postupak koalicionih „kapitalista“ odsudjuje, pa je vjerojatno, da se egzekutivni odbor hrvatske samostalne stranke ne će usuditi stranačke pravke baciti iz stranke, a da nije siguran, da će mu to glavna stranačka skupština odobriti. Vjerojatno je, da će doći do raskola u saborskom klubu, ali je veliko pitanje, što će na sve te afere reći središnji odbor stranke, koji je na svojem sastanku u veljači ove godine izrijekom odobrio držanje „Hrv. Riječi“ i postupak dra. Lorkovića. A zastupnici dr. Lorković i dr. Surmin nemaju nikakova razloga istupiti iz stranke dok ne znaju kakovo će držanje prema tonu sporu zauzeti središnji odbor hrvatske samostalne stranke. Glasine, da će položiti mandate rasprostranjaju, koji bi to jedva dočekali, da mogu kandidirati za Peštu. Navodno će u današnjoj sjednici biti iznesena interpelacija glede postupka redarstva u toj stvari.

Domaće vijesti.

Molitve za djecu i njihove dobročinitelje. Družba sv. Cirila i Metoda za Istru razaslala je posebne molbe na velečasno svećenstvo Istre i otoka, da bi se na dan naših svetih apostola Cirila i Metoda čitale u svim crkvama svete mise za zdravlje naše djece i njihovih dobročinitelja. Uvjereni smo, da će se naše svećenstvo hrvatsko i slovensko odazvati ovoj molbi družbinog ravnateljstva. Ako koji od gospode svećenika ne dobije na vrijeme spomenutu molbu, molimo, da jednako pozove vjerni puk k službi božjoj, da barem tako, kada drukčije ne možemo, iskažemo neku zaljubljenost prema onima, koji su nam u ovim teškim prilikama prigrlili našu djecu. S prehranom mnogobrojne siromašne djece iz naših krajeva skopčani su veliki troškovi; stoga molimo najusrdnije, da bi i velečasno svećenstvo uzastojalo potaknuti narod na sabiranje prinosa u tu lijepu svrhu.

Hrvatski jezik u ovdješnjoj njemačkoj građanskoj školi mor arice. Iza privremenog ukinuća njemačke realke, otvorila se ovdje prošle godine njemačka pučka i građanska škola mornarice. U građanskoj je školi bilo po c. kr. zemalj. škol. vijeću dozvoljeno uvođenje talijanskog jezika kao predmeta pod uvjetom, da se uvede kao predmet i hrvatski jezik. Tako i bude. Podučavanje hrv. jezika u toj školi bijaše povjer. no gosp. prof. Bekaru, koji je u zadnje vrijeme obučavao 6 sati na tjedan, i to I. odio (6. razred) 3 sata, i II. odio (7. i 8. razred) 3 sata. Počam sa 1. svibnja 1918. bje podijeljen g. Bekaru 3-mjesečni dopust, zbog bolesti. Da se ne prekine obukom hrvatskog jezika, izjavila se pripravnom jedna učiteljska sila iz ovdješnje hrvatske pučke škole, poučavati hrvatski jezik 6 sati na tjedan uz uvjet, da joj se plati mjesečna remuneracija od 150 K. Zemaljsko školsko vijeće je odbilo taj prijedlog, pazkom, da nije voljno plaćati u ime remuneracije više nego li je bilo određeno po zakonu (još prije rata), te naložilo ravnateljstvu rečene škole, da se jednostavno ukine obuka hrvatskoga jezika. Roditelji djece, koja su učila hrvatski, sad krive jednog i drugog zbog ukinuća tog jezika, ali pravog krivca ne krive.

Iz aprovizacije. Podioba krumpira započet će današnjim danom i to direktno sa željezničkih vozara radi apsolutnog pomanjkanja radničkih sila i prevoznih sredstava. Prodaja krumpira slijedit će sutra i prekosutra kroz sav dan i to uz prikaz izkaznica za tekući mjesec, koje će se tom prilikom povući. Kilogram krumpira stoji 50 fillra. — Pošto do sada nije još stigla očekivana količina brašna, dijelit će aprovizaciona komisija na odrezak I. živežne karte tri četvrt kilograma brašna za prve dane mjeseca. Prema mjeri daljnjih pošiljka pridržuje si komisija nadaljnje podijeljenje brašna tečajem svake sedmice. Za prvu polovicu mjeseca srpnja dijelit će se slijedeće živežne namirnice: Na odrezak II: 1 i po kilograma šećera za gradsko pučanstvo i za teške radnike, a 1 kilogram za ladanjsko pučanstvo. Na odrezak III: 24 dkg slanine ili masti (12 kruna). Na odrezak IV: 15 dkg pasulja (1.50 kruna). Na odrezak V: 15 dkg suhih šljiva (70 fillra) i 10 dkg pekmeza (60 fillra, ukupno 1.30 kruna). Na odrezak VI: po kilograma kavnog surogata (4.50 kruna). Na odrezak VII: 10 dkg sušenog povrća (1.20 kruna) i 5 dkg sušene čebule (1.30 kruna). Na odrezak VIII: po kg soli (16 fillra). — U svim ostalim dućanima dobit će se bez iskaznica kiselo zelje po 3.60 K kilogram i kiselu repu po 2.80 K kilogram. — Na odrezak IX, dijelit će se 2 kg krumpira za gradsko pučanstvo i 3 kg za teške radnike. — Radi nedostatne količine mlijeka izdavat će se od 1. srpnja dalje mlijeko samo za djecu od 1. do 2. godine. Pošto imade još raspoloživih 30 litara dnevno, podijelit će se ovi među onim teško bolesnima, čije je liječničke svjedožbe odobrio liječnik aprovizacije i koje je ovaj liječnik pretražio. Ovaj će liječnik pretraživati bolesnike 1. srpnja od pol. 4 do pol. 5 u informacijskom uredu aprovizacione komisije (tržnica, prizemno). Poslije ove revizije i novopretrage ne će se izdavati za mjesec srpanj više iskaznica za mlijeko.

Linijski kapetan Marchetti, koji je bio u Odesi kao zapovjednik austrijskog pomorskog odjela, pao je, kako javlja „Slovenski Narod“.

Slučaj „baruna Gautscha“ pred sudom. Iz Pazina javljaju: Ovdje će se doskora započeti rasprava protiv kapetana Pavlu Winteru i prvom časniku ladje Josipu Luppisu radi prekršaja protiv sigurnosti života po § 335, jer se njihovoj krivnji pripisuje katastrofa, koja je zadesila parobrod „barun Gautsch“ dne 13. kolovoza 1914. Rovinjsko državno odvjetništvo ih optužuje, da se nisu držali vojničkih naputaka, da moraju ploviti u određenoj daljini od obale, da ne dodju na kakvu minu, te da su radi toga sakrivali potopljenje broda i ujedno smrt preko 100 osoba. Ta je katastrofa bila najveća iza potonuća „Titanica“.

Film „Pax aeterna“ (Vječni mir), što će se prikazati sutra u kazalištu, doživio je svuda najveći uspjeh te bio predstavljan u 362 kazališta 5958 puta.

Koncert glazbe c. i kr. ratne mornarice. Danas u 5 i 30 popodne daje glazba ratne mornarice na Tegetthoffovom trgu koncertsa slijedećim rasporedom: 1. C. M. Ziehrer: Koračnica cara Karla; 2. F. v. Suppé: Uvertura k operi „Lijepa Galatea“; 3. Joh. Strauß: „Žena, vino i pjevanje“, valčik; 4. G. Verdi: Fantazija iz opere „Trojatori“; 5. J. Czerny: „Vojničke igre“, karišik; 6. Hafner: „Gloria Victoria“, poputnica.

Sa puljske ulice.

Ulice su nam lijepe, čiste, baš po vulegradski. Ni Zagreb se našoj urednoj Puli ne može prispodobiti. Samo imade li Pula „peh“ da kiši, blato do koljena; posjeti li nas domaća kraška bura, na ulici ti pune oči prašine. — Slovenski su vojnici popravljali nam pločnik u dužini od par stotina metara, preko osam mjeseci. Bit će zato, što su im oni od općine davali carsku plaću od 60 para dnevno — ubrojivši amo i ratni doplatak.

Hrvatski piskarar... ok smo je do... općini, a do... koje u Puli, n... potrijebi na... om. ČeJo joj... e zidu vidi d... jroko — me... perativa d' ap... nd. A. G. L... driatica“, čit... aunica. Stak... u drvene das... za jednom pi... brjavi prozor... jahu barem... iji se nešto... grade prjaja... brjaja. Mjes... rani vratiju... Na lijevom... napis. „G. V... ojno je. To... aijanska nat... Dvamo su nas... gradi s po... jekna od sebe... 600 naše djeca... amo da ih ne... toji i da ih s... e bi smjela... najnedostojnija... i Poš — i ta... nina. Ako i... grudi. A oni... su doseljen... nego im treba... Središ... vijek „Niro... prijatelj, koji... ritup kavaru... la smo navikl... nastajemo u... vane u Puli n... gostovima sa... Madžar, koji... e će da zna... nepristojno, i... s Madžarima... ovako dnevno... aijansku pa... mnogo ujudni... i hrvatsku kav... im gostovima... nemamo ništa... uzimlje konoba... učno od njega... vima pos'upa... skim. A zažazi... zato onamo, d... la istisnemo i... možemo s ko... onamo, da se... tom bratski po... jezik samo pr... snio trpeti, p... na ac i što mu... Pokraji... zgoda ili snadje... niču, jao si ga... te razumjeti ni... narodnost, svak... sku, no namješ... Zato oni pišu... siguran si da... uvjeravati i pol... svoje — ch... jato janje dvije... ter drže uvijek... Zdravo! I... dojuće nedje...

Prvi dar... Vrlo poštovano... Preda mne... tri kostura... „To je tu... oda.“ Postala mi... domorotkinja. U... „Odoh ove... djece, ali ih ne... „Jadnici ve... od slabine. Jadr... Ja ih vidim... h na onom njih... las, da će u H... puni nade osta... avičaj. Ali put je... rca obumiru, tu... nena, tijelo klon... tomu — treba... reba...

Prvi dar... Vrlo poštovano... Preda mne... tri kostura... „To je tu... oda.“ Postala mi... domorotkinja. U... „Odoh ove... djece, ali ih ne... „Jadnici ve... od slabine. Jadr... Ja ih vidim... h na onom njih... las, da će u H... puni nade osta... avičaj. Ali put je... rca obumiru, tu... nena, tijelo klon... tomu — treba... reba...

čkoj gradjan-
ukinuća nje-
godine nje-
narice. U gra-
škol. vijeću
kao predmeta
et i hrvatski
jezika u toj
ru, koji je u
tjedan, i to
, i 8. razred)
je podijeljen
esti. Da se
izjavila se
nje hrvatske
k 6 sati na
nana remune-
je je odbilo
lačati u ime
eno po zas-
stvu rečene
hrvatskoga
vatski, sad
jezika, ali

započet će
ničkih voza-
sila i pre-
dit će sutra
z izkaznica
m povući.
to do sada
dijelit će
jezne karte
e mjeseca.
si komisija
e sedmicu.
e se slije-
l i po kilo-
teške rad-
nstvo. Na
12 kruna).
) i 10 dkg
a odrezak
(kruna). Na
0 kruna) i
rezak VIII:
dućanima
o 3-60 K.
n. — Na
a gradsko
adi nedo-
1. srpnja
2. godine.
evno, po-
tima, lije
provizacije
e liječnik
do pol 5
komisije
novopre-
panj više

o u Odesi
djela, pao
udom. Iz
započeti
i prvom
šaja proti
voj krivnji
parobrod
Rovinjsko
nisu držali
dredjenoj
minu, te
a i ujedno
la najveća

ito će se
la najveći
išta 5958

arlice. Da-
nornarice
im raspo-
a Karla;
pa Gala-
jevanje“.
Trova-
rišik; 6.

legradski.
podobiti.
koljena;
ti pune
ljali nam
ko osam
ne dava
ši amo i

Hrvatska škola. Koliko muke, koliko rada, koliko piskaranja, koliko posjeta, molba i zaklinjanja, koliko smo je dobili. Sad je konačno imademo. Na teret općini, a Družba, koja nam je dosad uzdržavala školu u Puli, moći će da svoja, teško sticana sredstva, potrijebi na drugome mjestu. — Stojim pred zgradom. Češće joj resi plinska svjetiljka. Na desnom joj zidu vidi čak iz druge ulice veliko, četiri metra široko — metar i po visoko išarano polje. „Cooperativa d' approvvigiamiento per esercenti ex 16. Reg. ind. A. G. L. della fabbrica birra Saaz — fabbrica birra d'riatica“, čitamo velikim slovima. Zgrada je dvostrana. Stakla podruma su polupana, mjeso stakala u drvene daske. Staklo na vratima razbijeno. Staklo na jednom prozoru u drugom katu polupano. — Kroz prijavu prozor, što stoji nad vratima, čija stakla ne mijahu barem nekoliko mjeseca, ne li godina, operena, vidi se nešto, što nalik na zidarski stol. Vanjsšina zgrade prijava, prozori prijav, svjetiljka nad vratima prijava. Mjeso natpisa na čelu, nalazi se na desnoj strani vratiju tablica: 19. a pod brojkom Via Cernide. — Na lijevom zidu napram kazalištu opet nekakav natpis. „G. Vodopivec — Carri, carrozze...“ do- ojno je. To je naša hrvatska škola. Hrvatska sa tri talijanska natpisa na sebi a nijednim hrvatskim. Dvamo su nas dakle turili. Tu još uz to u toj prijavnoj zgradi s polupanim prozorima s izgledom, koji čovjeka od sebe odbija, treba da erpe znanje za život 100 naše djece. Tako turi nekamo maćeha pastorke, samo da ih nećim, što im kao mi ostaju baci, zadobolji i da ih se otrese. Ne hrvatska škola ne bi imala, ne bi smjela ovako izgledati. To je najneprikladnija, najnedostojnija za školu i najprikladnija školska zgrada u Puli — i ta najgora zgrada morala se dati upravo nama. Ako i jesmo pastorci, to smo barem na svojoj grudi. A oni, koji tako mićuhinski s nama postupaju, to su doseljenici, koji imaju sve što im treba i više nego im treba.

Središte slavenstva u Puli bilo je od- ovijek „Narodni dom“. No meni je pripovjedno prijatelj, koji, knko sam vell, polazi dnevno dvaput i pripit kavanu u „Narodnom domu“, ovo: Budući da smo navikli, da se Hrvati, Srbi, Slovenci i Česi sastajemo u „Narodnom domu“, jer druge naše kavane u Puli ni nema, to zalazim onamo dnevno. Sa gostovima slavenske narodnosti postupa konobar Madžar, koji ne zna ni jedne slavenske riječi, a ne će da znađe slavenske riječi, skrajno neuljudno, neprijatno, i osorno. S Nijemcima, dodju u kavanu, s Madžarima postupa mnogo uljudnije. Kad bih ovako dnevno zalazio u bilo koju kavanu njemačku, talijansku pa makar tursku, postupali bi sa mnom mnogo uljudnije. No budući da sam Hrvat i zalazim u hrvatsku kavanu postupa se sa mnom, kao i s ostalim gostovima Slavenima — kao sa smećem. Mi nemamo ništa protiv toga, da si vlasnik kavane uzimlje konobare prema svom ukusu no moramo od- učeno od njega zahtijevati, da se sa slavenskim gostovi- nima postupa onako kao i s njemačkim i madžar- skim. A zalazimo li u hrvatsku kavanu, ne zalazimo zato onamo, da tamo švaparimo, te da se mučimo da istisnemo iz sebe nekoliko tuđih riječi, da se možemo s konobarom dogovoriti, već zalazimo onamo, da se hrvatski, slovenski ili česki među bra- tom bratski pozabavimo. Konobara, koji ima za naš jezik samo prezbran smješak, ne bi vlasnik kavane smio trpjeti, pa bio on Hrvat, trgovac, internacio- nalac i što mu drago.

Pokrajinska bolnica. Desi li ti se ne- zgodna li snadje li te bolest, pa moraš u Pulu u bol- nicu, jao si ga tebi. Govoriš u svojim jezikom, ne će te razumjeti niko. Bolnica je za jednu i za drugu narodnost, svakako više za hrvatsku, nego li talijan- sku, no namještenici za to malo mare. Zoveš li se Zanko oni pišu Slatko, a svršava li ti prezime na -ć, siguran si da će ti ga iskriviti. Možeš ih slobodno uvjeravati i pokazivati im crno na bijeom, oni pišu svoje — č. — No ali oni su zato umiljati, a umil- jato janje dvije majke siše. Oni nisu ni veleizdajnici, jer drže uvijek s onim koji je jači.

Zdravo! I do vidjenja, dade ti Bog zdravlja, dojuče nedjeje. Brace & Comp.

Prvi dar k narodnom blagdanu.

Vrlo poštovanoj braći Gavrilovićima, veleindustri- jalcima u Petrinji.

Preda mnom je silka, a na njoj troje djece tri kostura. Pod slikom dvije tri riječi: „To je tužno potomstvo moga nesrećnoga oca.“

Postala mi ju je gospodja, vanredno dobra domotrokinja. U pismu je nadodala:

„Oдох ove nedjelje da dočekam jednu skupinu djece, ali ih ne dočekah“ . . .

„Jadnici već na putu do granice popadaše od slabine. Jadnici mali!“ . . .

Ja ih vidim, a i Vi, vevrijedna braćo, vidite ih na onom njihovom rođenom kamenju, kako na das, da će u Hrvatsku, skupljaju posljednju snagu puni nade ostavljaju svoja ognjišta, svoj kameni svijet.

Ali put je dugačak, snaga popušta, malan rca obumiru, tužne glavice padaju na suha ra- nena, tijelo klone — treba ih vratiti pustome domu — treba ih vratiti smrti, što neumoljiva treba . . .

Ca pravi Franina. Lepe stvari mi se tamo pol- vas događaju! Policija se je tvrdo ulovila s „Hr- vatskim listom“ i sad drži. Ma svejeno, mogli bi sramovat od Boga i poštenih ljudi, onako prit na mirnu kuću, isprehitat sve od vrha do dna, a sami kako san štel va vašen listu nisu znali ni zač išču ni ča išču. Pak povejte vi meni, ki san star člo- vek i ki se na te gospodske posle malo razumen. za koga bi bila sramota, da bi bili čagod našli od onega, ča ne bi bilo po njihoven guštu? Ja mislin, va svojoj glavi da bi bila to sramota samo za štat. Zač vavek jeno trube: Jugoslaveni i Čehi su veleizdajnici, su proti štatu, su s neprijatelji, drže s Francuzon, Engležon, su huncuti i Bog si ga zna, ča sve ne govore. Ma recimo pošteno i na jenu priliku: Ako bi svi Jugoslaveni i svi Čehi bili proti štatu, ako drž li s Francuzon i Engležon, ki bi bil kriv? Oni sigurne ne. Kriv bi bil on, ki bi ih na- teral da išču pomoći va drugen štatu, ki bi hi doma mučil i proganjaj; zač na svetu svak dela milo za drago. Ako bi Nemci našen plemenu dal' sve ono, ča mu pripada, ako bi Nemci poštovali našu zemlju, naš narod i naše pravice, mi bimo bili najveći pretelji Nemaca. Ali ako hoće Nemač u našoj kući da zapoveda, da dere kožu z nas, samo se po sebi more razumeti, da mu mi dobra ne ćemo na sreću hteti. Pak moru delat ne samo va „Hrvatsken Listu“ perkvizicijone, moru prit i ovamo va brege, da vide kako naš narod pati, pak će znat, ako more ta narod biti dobar hlapac gospo- daru, ki ga slabo plaća, slabo s njim postupa i pušta ga da umire od glada. — Va pulitike ovu štetanuu dosti kambijamenti, ma malo njih od importance. Naš presvetli cesar govoril je sad sa svakim kapon od partila od sveh narodi, pa kad je videl kako je naš štat kako stari raskliman voz, komu je svako kolo ugnuto na drugu stranu. Voz ki se ne more popraviti, ako se mu da samo dobar žlajf, nego mu je treba i nove osi i nov timun, a kola pak je treba tako popraviti i tako lepo na- mazati, da već ne škripnju i da se ne rasplju, nego da složno lepo se napred vrte. Al tako, al će se vas voz raspasti i sve je fuć. Sad će se opet otpreti parlament na 16. dojuče meseca. Ono, ča budu naši deputati povedali va parlamente, sigurno ne će bit po volji Nemcon, ki bi hoteli, da mi plešem, onako kako oni sviraju. Provaju s parla- mentom, provaju bez parlamenta, provaju se pretit, provaju govorit, kako će nas obešati, a mi ne samo tu va bregeh, već po celoj našoj Jugoslaviji malo marimo. Vidimo da mi imamo pravo, zač hoćemo samo to, ča nam po božjen i ljudsken zakonu pripada: da budemo slobodni ljudi a ne hlapci, da se moremo tući za svoje a ne za tuje interese, da moremo braniti svoju a ne samo tuju kožu, a svoju pustiti, da nan je tuji gule. Verujemo u se, verujemo, da će prit i dan pravice i ta će dan biti naš. Sve vas pozdravlja Vaš Franina.

Dopisi iz Istre.

Iz Lošinja. Zagrebačkim katoličkim „Novi- nama“ piše prijatelj i stalni saradnik iz Malog Lo- šinja: Pred petnaest dana bila je ovdje komisija, da odredi, koju od dviju predložjenih palača imu se preurediti za hrvatsku nautiku. Povjerenstvo je izbrao prostorije hrvatske elitaonice. I tako će početkom školske godine započeti redovita obuka, s prvim, a moguće i drugim tečajem. — „Gazetta di Tricote“ donese je ovih dana oštar članak proti ovoj nautici. Osobito ističe to, da zašto su baš Lošinj Mal' izabrali za taj zavod, u kojem postoji već jedna takva škola. Zašto je njesu namjestiti na Voloskom, Baški itd. Na to u kratko odgovaramo: Mi smo za to odredili Lošinj Mal' za hrvatsku nautiku, jer smo posve stalni, da će ovaj zavod do par godina posvema istisnuti talijansku nautiku, te će se o njoj do desetak godina govoriti, da je jedamput opstojala, kao što se govori i za hrvatsku preparandiju, da je pred četrdeset go- dina bila, a sad da je nije. No što dopisnik u „Ga- zetti“ piše, da je Lošinj Mal' čisto talijansko mjesto, to može pripovijedati samo svojim ljud ma. — Hr-

vatska pučka škola. Jučer je zemaljsko povjerenstvo održalo sjednicu za ustrojenje hrvatske pučke škole. Povjerenstvu pristupilo je sto i više otaca porodica, koji su upisali 281 djecu za polazak škole s hrvatskim nastavnim jezikom. I tako ćemo početkom školske godine imati ovdje dva hrvatska zavoda: hrvatsku nautiku i pučku školu. Što će urednik „Gazette“ pisati svom dopisniku iz Maloga Lošinja, kad ovo pročita? Već iz uredničke pristojnosti, mora ga ukori- riti, da mu drugiput istinu piše, a ne tvrditi u mo- mentu, kad se tamo ustraja hrvatska škola, da je Lošinj Mal' čisto talijansko mjesto. — Hrvatska pučka škola u Velom Lošnju. Nedavno je bilo pokrajinsko školsko povjerenstvo u Velom Lošnju. Tamo se prijavilo devedeset i sedam otaca obitelji i upisalo 197 djece za hrvatsku školu.

Dnevne vijesti.

Jugoslavenki radnici u Györu za siročad SHS. Naši radnici što su zaposleni u tvornici municije u Györu otkinuv od usta jedan dio teško stečene zarade, poslali su „odboru SHS žena za siročad“ na ruke gdje. J. Čuk K 100.— Na lijepo popratno pismo, koje najbolje dokazuje svijest naših malih ljudi, u koje bi se imali da ugledaju svi naši mo- gućnici. Doprinileše: Petrović Aleksa iz Nagy-Ki- kinde K 15.— Čulić Mihovil iz Splita K 12.— Kraj- lyan iz Bregi kod Ivanice K 10.— Mitak Josip iz Sestina K 10.— Breznig Franjo iz Rijeke K 6.— Batolica Trifko iz Sarajeva K 5.— N. N. iz Splita K 5.— Sulina N. iz Zagreba K 10.— Ko- sić Dušan iz Mostara K 2.— Kranjec Ivan iz Za- greba K 2.— Babec Dušan iz Zagreba K 2.— Nikolić Ivo iz Zagreba K 2.— Paljan Luka iz Ba- njaluke K 2.— Devčić Vid iz Zagreba K 2.— Bakić Georg iz Beča K 6.— Fleischer Narcis iz Rijeke K 2.— Vuković Ivan iz Rijeke K 2.— Ža- žol Živko iz Zagreba K 2.— Jean Mirko iz Za- greba K 6.— i Marek Filip K 2.— Odbor se naj- srdačnije zahvaljuje.

Njemačka djeca u Srijemu. „Hrvatskoj Državi“ javlja ju iz Srijema: „Drang nach Osten“ počeo se kod nas intenzivnije provadjati. Evangelistički nje- mački crkveni odbor izgleda, da je orudje za tu švapsku propagandu. Kao prvi uspjeh tomu jest dolazak njemačke djece na prehranu u Bešku. Akciju na žalost vodi pastor g. Vereš, u koga smo dosad imali u svakom pogledu potpuno povjerenje. Djeca se smještaju u švapske kuće. Švabi u koliko su prije držali našu djecu sada ih otpuštaju da mogu primiti švapsku iz „Deutschböhmene“. I novosadski Madžari otpuštaju našu djecu tobož za osvetu za događaje u Pečuhu. Interesantno je, da se ovo dovažanje njemačke djece provadja bez znanja „Središnjeg Odbora“, koji rukovodi koloni- zaciju naše djece u Hrvatskoj i Slavoniji.

Ženska realna gimnazija u Zadru. „Nova doba“ prima iz Zadra: Dobrotvorno društvo hrv. škola u Zadru otvara novom školskom godinom pod upra- vom prof. S. Alfreviča žensku realnu gimnaziju. Ovo je prvi zavod ove vrsti u Dalmaciji. Dosada su naše ženske imale kao najviši odgojni zavod pre- parandiju u Dubrovniku, ali današnjim kulturnim potrebama žene to ne udovoljava. Od ministarstva za bogoštovlje i nastavu došao je već dopust i uređene su sve predradnje za otvorenje žen. realne gimnazije. Kuratorij zavoda sačinjava gg. Vilim Gross, upravitelj hrv. gimnazije, prof. I. Babić, pred- sjednik D. D. H. Š. i prof. S. Alfrevič kao upravljač zavoda.

Informacije G. dr. Redlicha. Dopisnik „Vos- sische Zeitung“ g. dr. Aleksander Redlich, koji je došao u Zagreb, da se informiše o hrvatskom pi- tanju i o raspoloženju naših političara prema naj- novijim glasovima o nekom „riješenu“ jugoslaven- skoga pitanja onako kako ga zamišljaju u Beču i Pešti, sastao se juče i dulje razgovarao sa sabor- skim predsjednikom g. drom. Medakovićem, narod- nim zastupnicima Sv. Pribičevićem, drom. Horvatom, drom. Dimovićem i drom. A. Pavelićem. G. Redlich

Učitelj — ratni invalid.

Učitelj sam i živim zadovoljno.

Koliko će učitelja, pročitavši prvu stavku članka, uskličnuti: „Nije moguće!“ — No ja se razlikujem od ostale gg. kolega time, što imadem slomljenu lijevu nogu, a stopalo, na istoj polumrtvo, sada već prilično izliječeno. Zahvaliti moram svijetskom ra- nu, da sam tako sretan — a još k tome učitelj.

Ta kako bolje negoli ja?

Počinio sam ratni ispit zrelosti (u travnju 1915., mjesto u srpnju iste gg.); bio sam u vojništvu dvije godine, a jednu već godinu odsužih kao učo. Bu- dući sam ratni invalid, to mi dodijeliše mirovinu; koju redovito primah do sada. Ta mirovina iznaša osminu moje redovite plaće, t. j. osminu od 80 K mjesečno, dakle 120 K godišnje. Malenkost, ali po- ma'o isplatila bi se bila moja prebjena noga.

Pred mjesec dana izašla je naredba, po kojoj će ratni umirovljeni invalidi dobiti vojničku pot- poru. Svaki će umirovljeni invalid imati pravo na 72 K mjesečne potpore. Eto, misliš si, mog izbavi-

Jadnici, mali jadnici!

Ali protiv toga buni se duša. I krv se buni, jer sve naše nade, naši ideali, naše najljepše misli, naše ime, naša zemlja — sve to i mi svi hoćemo da živimo u njima, u onoj djeci, koju hoće smrt da otme.

Zato smo se mi digli protiv smrti, i svi, u kojima ima srca i ljubavi, neka se dignu protiv nje.

I Vi ste se, dična braćo, digli protiv nesmi- ljene zatornice naše krvi. Vaša je pomoć bila brza i za to je stotruka; ona će nam ostati jednom od najljepših uspomena iz ovog vremena punog ne- pravde, rugobe i strahote. Pozdravljam Vaše lijepo, rodoljubno djelo, a u njemu pozdravljam i sve one, koji Vas budu slijedili. Vi ste našoj siromaš- noj djeci poklonili pedeset hiljada kruna, a naša nedužna, ispaćena djeca vraćaju Vam toliko polju- baca. Divno je Vaše djelo; ono nas utvrđuje u uvjerenju: ako još i nije progledalo u nas oko, a ono je ipak progovorilo i proplakalo srce!

Najsrdčajniji Vam pozdrav!

Opatija, 26. lipnja 1918.

Viktor Caremin.

nije imao sa spomenutom gospodom obične novinske razgovore, nego se lično informirao o političkim strujama u Hrvatskoj. Dr. Redlich je prilično dobro upućen u naše političke prilike i namjerava opširnije pisati o jugoslavenskom problemu, pa je za to i došao u Zagreb. Otputovao je jučer. „Obzor“.

Mržnja Čeha protiv Nijemaca. Službeni dopisni ured javlja iz Beča, 25. lipnja: Kako su se čehoslovački bjegunci ogriješili o vjerne saveznike njihove domovine, proističe iz suglasnih iskaza njemačkih vojnika, koji se sad vraćaju iz ruskoga zarobljeničtva. Češki prebjeglice većinom su bili postavljeni kao nadzornici u zarobljeničkim logorima. Oni su nazrijevali glavnom svojom zadaćom da muče njemačke zarobljenike do krvi. Cinjenica, da većina listova njemačkih zarobljenika nije nikada stigla u ruke naslovnika ima razlog u tome, da su ih češki nadzornici jednostavno bacali i uništili.

Čaško pozorište u Bugarskoj. Sofijski dnevnik „Utro“ donosi, da je u glavnom gradu Bugarske otpočelo djelovanjem stalno čaško pozorište. Prva predstava bila je na dan bugarskog narodnog blagdana 23. maja. Dotični list piše simpatično o tom važnom kulturnom događaju, nu o čitavom projektu ne donosi nikakvih potankosti. „Obzor“.

Švedska publikacija o Slavenima. Poznati slavista Sved dr. Alfred Jensen izdati će štampom još tečajem ove godine opsežnu publikaciju o Bugarima, Poljacima i Ukrajincima. Sljedeće godine izaći će i publikacija o Česima i Hrvatima. Biti će to knjige informativne naravi, neke vrsti priručnika, kojim će biti svrha, da svijet upozna sa savremenim stanjem kulture pojedinih slavenskih naroda. Pisac knjige, priznati učenjak, boravio je neko vrijeme i u Zagrebu, te se već u više navrata najpovoljnije izrazio o Hrvatima. „Obzor“.

Očaj u narodu. Javljaju iz Imotskog: Ovih dana bio je u Imotskom kotaru oružnički satnik iz Makarske, da izvidi o ponašanju nekih javnih službenika na temelju jedne interpelacije u parlamentu. Pučanstvo je u Kahijini odveć pretrpjelo gladju, svakom bijedom i žalošću za poginulim sinovima, te ne može više da podnese, da se postupa s njime kao sa stokom. Očaj je u narodu takav, da je došlo do poznatog zločina.

Nazadovanje broja pučanstva u Dalmaciji. Prof. Iv. Juras donosi u posljednjem broju „Zadruga“ nekoliko podataka o silovitom nazadovanju pučanstva u Dalmaciji u trim zadnjim godinama. Dalmacija je prema popisu pučanstva imala (god. 1910.) 650.000 stanovnika. Godišnje se ih radjalo 26.000, a umiralo 14.000. No prema podacima posljednjih triju godina nazadovao je broj poroda za 50 postotaka, a umrljivost narasla za 40 postotaka. No ima takodjer krajeva, gdje je broj poroda nazadovao za 80 odstotaka a umiranje naraslo za 100 i takodjer za 200 postotaka. Prilike su u gradovima malo povoljnije nego pri seljacima. Računamo li na temelju navedenog, da je u tri godne rata nazadovulo za 50 postotaka, izgubila je Dalmacija, gdje je iznašao broj poroda poprečno 26.000 djece, triput po 13.000 poroda, t. j. 39.000. Povećalo bi se umiranje godišnje za 40 postotaka, umrlo je 5.600 osoba više nego li obično, dakle ukupno 16 osoba. Uslijed nazadovanja poroda i povećanja umiranja umanjilo se broj stanovništva u Dalmaciji u tri ratne godine za 45.000 osoba. („Slovenec“).

Boginja u Dalmaciji. Pojavile se dva slučaja boginja u Ključima, očešom petropolskom selu medju Mućem i Drnišom. Od ožujka o. g. ova se nemila bolest vuče u našoj općini, ali srećom, da se ne širi, hvala zauzetosti našeg liječnika, dra. Ivetića. A ima i po koji slučaj trbušnog tifusa, dok se javlja i poznata „malarija“, koja nam je lani nemilo pohodila krajinu. („Novo doba“).

Počesljajte me onako po gospodski... Čitamo u „Ženskom Svijetu“: „Dodje u dućan frizerki se-

ljakinja. Obična žena još ne preobučena, dosta ljepušna pristala, ali već zrelija žena. „Pocesljajte me onako po gospodski“, veli. „Pocesljati ću Vas“, kažem, „ali Vam neće pristajati. Sta će Vam frizura? Zar Vam to treba?“ „Treba li netreba“, odgovara, „samo Vi pocesljajte, namirišite me, namirinkajte!“ — Hoću i ja da živim gospodski! Gledam ju, a ona vadi svežanj banknota iz njedara. — „Evo Vam 50 K za Vaš trud, a Vi mene dotjerajte, kako znate. Gospodski!... Hoću, da počnem od glave. Imam novaca, imam svega. Bili smo zaduženi, pomogao nam rat, fala Bogu! Sve je isplaćeno, kuća puna kreata, šta ti srce zaželi. Sad je došao i na me red. Hoću, i ja da uživam. — Priušti si sve, što poželiš, — piše mi muž. Ne šteti novaca, što će ti novci? Zemlja će opet roditi, bit će novaca uvijek kao blata. — I ja ga slušam... Uzela sam 20 hiljada za ovaj dan. Kupit ću kaput, pa haljine, cipele i sve, što mi srce zaželi. Došla sam najprije k Vama. Treba početi s glavom. Česljajte, samo Vi Česljajte!“ — Frizerka je čula, da je ta seljakinja dala za kaput 7.000 K, a za fino rublje 20.000.

Prosvjeta.

Akcija za pripomoć hrv. književnika. Na poziv Društva hrv. književnika bio je dne 25. o. mj. u društvenim prostorijama sastanak, na kojem se imalo raspraviti, kako bi pokrenula uspješna akcija, da se pomogne hrv. književnicima, osobito onima izvan Hrvatske, koji su u ovim ratnim prilikama zapali u veliku bijedu. Pozivu DHK. najspremnije su se odazvale mnoge odlične gospodje, poznate sa svog rodoljubnog i dobrotvornog djelovanja i zastupnici svih naših književnih udruženja. Izabran je posebni odbor, koji ima da rukovodi cijelu akciju, pod predsjedništvom Iva conte Vojnovića, od gospodja Izabrane su u užu akcioni odbor gdje: barunica Zora pl. Pongratz-Zivković, barunica Ivka Ožegović, Malvina Holjac, barunica Irena Živković, Zlata Kovačević-Lopašić i dr. Zdenka Marković, a od gg. dr. Nikola Andrić, Edo Marković i tajnik DHK. Joza Ivakić. Odbor će odmah započeti svoje djelovanje, da udovolji najpređoj potrebi, a zatim će svoje djelovanje proširiti, kako bi se položili temelji stalnome fondu iz kojega će se i u napredak moći u teškim prilikama priskočiti u pomoć hrv. književnicima.

Književni natječaj. U svrhu da se proširi zanimanje za stanje i napredak hrvatskog pomorstva i svega što je u uskom savezu sa tom važnom granom našega narodno-gospodarskoga života, uredništvo „Jedra“ raspisuje natječaj za tri najbolje rasprave te struke. Nagrade se određuju za 100 (sto), 90 (devedeset) i 80 (osamdeset) kruna. Rok natječaja traje do konca srpnja 1918. Prva će se nagrada doplatiti raspravi (članku), koja bez obzira na sadržaj bude jasno i privlačivom formom najbolje odgovarala svrsi natječaja. Opseg radnje mora iznositi najmanje tri štampane strane „Jedra“. Nagrada će se isplatiti kada se radnje objelodane. Rukopisi se imaju poslati uredništvu „Jedra“ u Sarajevu.

U podružnici Jos. Krmpotića, ulica Franje Ferdinand 3, mogu se dobiti sljedeće knjige:

„Matice hrvatske“: Petar Preradović: Izabrane pjesme. — Laza K. Lazarević: Izabrane pripovjesti. — I. S. Turgenjev: Novi rod. — Ferdo Šišić: Hrvatska povijest. I. — III. Prigled povijesti hrvatskoga naroda. — Ema Božićević: Čarobni svijet (za mladež). Narodne pripovijetke (za mladež). — Ivana Brčić Mažuranić: Priča iz davnina. Kraljević Marko (za mladež). — Josip Eugen Tomić: Manja djela. — Đanko Šimunović: Gjerđan. — Ivan Lepušić: Puštolavka. — H. S. Brdovački (pseud.): Prometna politika. — Dr. Nikola Andrić: Pod apoklitizmom.

„Zabavna biblioteka“: Hamsun: Viktorija. — Geyerstam: Što žene mogu. — Deledda: Nostalgijske. — Balzac: Žena od trideset godina. — Bruun: Sretni dani van Zantoni. — Srao: Stava života. — Kuprin: Hime ljubavi. — Nagrodskaja: Odlazak u gnjev. — Bourget: Ovi je sestree. — H. Rider Haggard: Ona. — Zuccoli: Farfuz. — Loliće: Ženo drugoga carstva. — Lugovoj: Pollice verso. — Maciejowski: Ljepota

— jedan izmedju stotine hiljada odlikovanih sakaših i hromih — srebrnom medaljom za hrabrost, na koju bi morao primiti 750 K mjesečno, i to od lipnja 1916., ali naravno ne dobih još ništa. Pitao sam dok bijah vojnik, a sada kao učitelj otposlao sam razne molbe i uroke na razna zapovjedništva, ali svakoga valja obćara moj titul „učitelj“, te im to ne zadava nikakve brige. Što treba jednom učitelju 750 K? — Jedno zapovjedništvo odgovara: pitajte x zapovjedništvo, jer ono rješava takve slućajeve. Obratim se na x zapovjedništvo, a ono ne će nići da se potruđi, pa da odgovori. Podjoh i na najbliže oblasti, a ove me otrpaviše ovako: „Učitelj ste i vojnik bijaste. Tražite, jer mi vam ne možemo pomoći. Tako rade oni s nama, a ne osvrću se na: „gehorsamste Bitte“ i na „dankend in voraus“. Tko što hoće, ne smije prositi, već mora zahtjevati, otmati, revolucionirati. Dok puzamo i prosimo jao nama. No ko'o se vrti, te se nadam skoroj promjeni, i ako sam takodjer uvjeren, da ne će moja noga nikada biti onakva, kakva je bila prije rata. Zalud da više zasluženo pitam i tražim, jer i ako bih što postigao, sigurno ne bih onoćiko, koľko vrijedi moja noga.

djevojka. — Subin: Azbejn. — Fogazzaro: Daniela Corilla. — Glyn: Teodora. — Herczeg: Carstvo sanja. — Lagerlöf: Jera salim. I. — II. — Blicher-Clausen: Senja. — Montgomery: Ne shvaćen. — Bruun: Ponoćno sunos. — Tiller: Ujak Benjani. — Sezima: Passiflora. — Bourget: Lazarina. — Kipling: U dijska džungla. — Bang: Tina. — France: Crveni krin. — Bordeaux: Otvori oči! — Blicher-Clausen: Inga. — Maupas sant: Jaka kao smrt. — Hermann Sudermann: Litavske pripovjesti.

„Humorističnz knjižnica“: St. Sremac: Pop Čir i pop Spira. — N. V. Gogolj: Mrive duša, Tri pripovjedke. — M. Arcybašev: Sahlin. Narodne žale i pripovjedke. — Jonatka Swift: Gulliver kod divova. Naši noviji humoristi. — S. Vörös Tonček Tomaš. — Guy de Maupassant: Baština — Brank Mašić: Alekso Miševića Ratne šale. — Branislav Gj. Nušić Nova šaljiva prič. Općinako dijete. — A. Konstantinov: Bačanja. — M. B. Janković: Prva ljubav. — Ivo Vojnović Dubravačka Trilogija. — Emerson: Napoleon III čovjek od djela.

Pismene se narućbe imaju upravititi na „Upravu Hrvatskog Lista“. Pošiljke se odpremaju samo sa puzatećem. Na bojne pošće uz unaprijed priposlani novac.

Mali oglasnik

Politeama Ciscutti
Danas u nedjelju, dne 30. lipnja kinematografske predstave sa ovim programom:

„Sanjkaški kavalir“
veseloligra u 3 čina sa Ossi Oswald, Elsa Wagner, Harry Liedtke i Ernst Luntsch u glavnim ulogama.

Zadnji proljetni model odjela i žaštri.
Početak: 2:30, 4, 5:30 i 7 sati. Ulaznica za prilzemlje i lože K 1:20, naslonjač K — 40, lože K 2—, galerija K — 60.

Salonski orkestar.
Samo za odrasle!

KINO CRVENOG KRIŽA
Ulica Sergija broj 34.

Današnji raspored
Borba za muža
III

Gospodja sa 1000 odjela.
Amerikanska društvena snimka u 5 čina.

Početak:
3—, 4:25, 5:30 i 7:15.

Ulazne cijene za ovaj film
I. mjesto K 1:20; II. mjesto 60 K
Ući se može kod svake silke
Ravnateljstvo si pridržaje pravo promjeniti raspored.

Traži vrsnog krojača
za dobru plaću i prehranu.
K. Mihelić
Pula, Trg Custozza.
Dozvolu će se za Pulu priskrbiti.

„Kreditno i eskomptno društvo“
Pula trg Custozza 45
prima u pohranu novac uz najviši mogući kamatnjak, te isplaćuje uloške po dogovoru, bez obzira na ratno doba u svakoj visini.
Uredovni satovi samo od 4 do 5 po podne.

Razredna lutrija.
Posjednici srećaka 1. razreda mogu iste promjeniti za one 2. razreda i to do 3. srpnja kod poslovniće razredne lutrije, tvrtka J. Krmpotić, trg Custozza I i ulica Fran Ferdinand 3 i to ondje, gdje su ih kupili za prvi razred.

Nesmeta, učitelj sam, uistinu oskudno živim. kako svaki drugi kolega, dakle trebam pomoći, a zaslužujem bolju plaću ili nagradu već kao učitelj, a k tome kao ratni invalid; pio bih, jer sam žedan, ali uzalud sva zahtijevanja, traženja i molbe, jer tko plaća? — Pitam Petra, a ovaj me šalje Pavlu, a Pavao k Ivanu i t. d., dok napokon moram da sam sebi plaćam, što zbilja nekoliko već platih mojom nogom, a svaki dan plaćam gladom.

Uložio sam i ulažem tjelesne i duševne sile, ne za moje boćje, što po uzoru raznih xanovića i yovićanovića morao bih tako raditi, nego za boćje našeg izmućenog, izluzanog, no pošćenog naroda te čak za cijelu državu, a nagrada čeka i mene, kao i drugove sapatnike u boćjoj budućnosti, koja je na domaku.
Ako tako mislim, osjećam se zadovoljnim i srećnim, te i ako uz štap i uz osobite grćeve glada u trbuhu, kroćim dostojansveno u susret boćjoj budućnosti.
U Liburniji, dne 27. lipnja 1918.
Julio.

telja iz svakidašnje nevolje! No čim je navedena potpora bila narodu objavljena, oduzeše mi mirovinu, bez koje nemogu, da tražim pripadaću mi potporu. E, kada bi primao potporu, onda bi se sigurno (?) noga brzo isplatiila!

Ja kao da ne bjeħ vojnik! Kao da sam slučajno proio krv i postao invalid! Ne! pogod'o me na jurišu ruski pan, kamo bijah poslan da branim, kako kažu, domovinu.

Kako bih mogao primiti ogromnu učiteljsku plaću od 80 K i 25 K skuparinskog doplatka, a uz to još 10 K vojničke mirovine i 72 ratne potpore? To bi bi'o previše za mene. Ja bih postao u par mjeseca bogati gavan. Tako su snovali valjda negdje onkraj gora. — Kolo sreće ne prestaje, vrti se, premda moje naopako, ali ipak, nadam se, jednom ću u budućnosti steći toľko snage, da ga okrenem, — nek se vrti drugim smjerom.
Još nešto! — Budući sam sin hrvatske majke, bijah i hrabar vojnik. Ta da šta, kada su naši momci bili kukavice? Jedino onda, kad su trebal da nešto za seħe urade! Pa i ja bijah junak, ta od'ikovan sar

VA lista: U pretp...
avu god. K 48—
lugodište K 24—
esećno K 13—, m...
K 4—, u malop...
6 fl. pojedini br...
SI primaju se...
li lista trg Custozza

čimo IV.

olucija u t

U austrijskoj s...
la. Kako je to...
er u Austriji I...
počela cijepkati...
la imade u so...
oj drugoj strane...
njih ličnosti i o...
na u Rusiji pria...
e nego uz tak...
a, a to poradi t...
tva i realnih

sebični demag...
navodno revol...
vnoj vlasti mili...
ničkih radnika u...
nekoje činjenice...
da izrazi nije...
o čistog naroda...
nesmetano dal...
nik“ i „Bosni...
uživa mišost u...
u socijalistički...
sao na srce u...
g „Hrvatskog...
nema ni izda...
je napisao na...
da ne pušta rea...
oretsko-revoluc...
kom se „Lavo...
na zanimava pe...
u Gošouha na...
ara i Pasigija...
stanovišta je...
ma, a što se t...
ju Puechera n...
podin Puecher...
go pogibećnjli...
kašnih i čist'h t...
no na suhoparn...
traju drugi duž...
ogranćenom op...
toga nema sun...
o, kad žali, što...
anosti u Pragu...
e raspoloženje...
kašnjim teorija...
toga bi bi'i ov...
tek fraza za no...
te oduporu v'adi...
vjedoćiti iskreno...
og uvjerenja je...
i i veoma ne...
onu dobrobit.

Oni žudi, koje...
bnim građanima...
aju buržoaziji, t...
nina samo pora...
je socijalističke...
e „nacionalistič...
ove su porodice...
a i logorima za...
rnim socijalist...
ode“ i „Lavora...
o. Nijesu prog...
i odvaznost: lj...
ju kategorički in...
e naše socijalne...
na dnevni red p...
ocijalističkih, kler...
kih radnika, koji...
i. M'adi su slov...
i svoje ideologij...
od svakog zava...
icama. Zdravom...
a i unutar svoje...
e njihova najve...
e govori li nekam...
su priznava'i nep...
ova po'uiteligen...
ja'ističkom mudr...
ve razborito i n...
e jakim neprožva...
ovih teoretičara...
ike izmedju real...
egovih demagošk...
netnim i pošćenim...
osjećali pravo...
iti socijalnoj den...
u redovima socij...
dala trajno oskud...
nici kao djaci i...
proletarci.

„Meno chiacchi...
i program sv...